

20.03.2024

Група 26

Біологія і екологія

Урок 30

Тема: «Форми та роль паразитизму в природі»

Мета:

освітня: поглибити знання про адаптації живих організмів, з'ясувати які форми притаманні паразитам та яка їх роль у природі; □

розвивальна: розвивати вміння логічно мислити та використовувати теоретичні знання для пояснення ролі паразитів у природі; □

виховна: виховувати розуміння значення адаптації до умов середовища для збереження видового біорізноманіття та власного здоров'я.

Матеріал до уроку:

1. Форми паразитизму

Взаємовідносини паразитів та хазяїв є надзвичайно складними та різноманітними за формою. Для класифікації форм паразитизму використовують різні критерії, відповідно отримуючи різні системи таких форм. Зазвичай це критерії, що характеризують просторові відносини, відносини у часі та за ступенем адаптації до паразитичного способу життя.

<i>Критерії форм паразитизму</i>	<i>Форма паразитизму та її визначення</i>	<i>Приклади організмів</i>
За ступенем адаптації до паразитичного способу життя	Облігатні – організми, які обов'язково розвиваються тільки на якомусь одному хазяїні.	паразитичні бактерії, віруси, паразитичні гриби та інші.
	Факультативні – паразити, які лише інколи заражають якогось хазяїна (а хазяїв може бути декілька)	деякі види ґрунтових нематод, амеба неглерія, яка живе у прісних водоймах
За просторовими відносинами	Ектопаразити - види, що оселяються на поверхні тіла хазяїна або в його	п'явки, коропоїди, кліщі, блохи, воші.

	порожнинах, пов'язаних із зовнішнім середовищем.	
	Ендопаразити – види, що населяють клітини, тканини, внутрішні органи та порожнини тіла хазяїна.	малярійний плазмодій, токсоплазма, трипаносома, печінковий сисун, аскариди.
За взаєминами у часі	Тимчасові вступають у контакт з хазяїном тільки під час живлення	види-кровососи
	Стаціонарні характеризується тривалим або постійним перебуванням паразита на хазяїні й наявністю багатьох взаємних пристосувань	ціп'яки та інші.
	Паразитоїди - організми, що викликають загибель хазяїна, відкладають свої яйця в личинки комах або проникають в їхнє тіло, після чого ці організми гинуть, не досягнувши зрілого стану.	перетинчастокрилі, двокрилі, деякі гриби.
	Соціальний паразитизм. Клептопаразитизм полягає в тому, що одна тварина віднімає здобич у іншої.	леопарди і гепарди, гієни та леви, та інші.
	Гніздовий паразитизм у птахів, специфічний спосіб захисту потомства, при якому самка підкидає запліднені яйця в чужі гнізда, що не насиджує кладку і не годує пташенят	гусеподібні (32 види), зозулі (80), волові птахи (6), вдови (3), медоуказчики (6), та один вид качок.
	Надпаразитизм (гіперпаразитизм), що характеризується паразитуванням одного паразита в іншому.	Системи: акантамеби - віруси – вірофаги; пес - кліщ лісовий – піроплазма; дуб - паразитична оса (<i>Belonosnema treatae</i>) - рослина-паразит касіта ниткоподібна (<i>Cassytha filiformis</i>).

2. Роль паразитизму в природі

1. Забезпечує стабільність біологічних угруповань;
2. Паразити є ланками ланцюгів живлення;

3. Забезпечує біорізноманіття;
4. Чинник еволюції;
5. Хвороботворний чинник.

Домашнє завдання

Опрацювати матеріал теми та скласти конспект у зошитах.

Зворотній зв'язок n.v.shadrina@ukr.net